

Idehistorie i HTX – Del A – Forår 2018

(Portefølje 1 - *Almen Historie* / Portefølje 2 - *Idéhistorie* / Portefølje 3 - *De lange linjer*)

Indhold

- Indledning s. 2

- Portefølje 1 - *Almen Historie* s. 3
- Opgaveformulering/Projektbeskrivelse: *Reformationen* s. 5
- Kildeliste (Portefølje 1) s. 7

- Portefølje 2 - *Idéhistorie* s. 8
- Opgaveformulering/projektbeskrivelse: *"De dumme idéer" og de dertilhørende teknologier* s. 10
- Kildeliste (Portefølje 2) s. 12

- Portefølje 3 - *De lange linjer* s. 14
- Opgaveformulering/projektbeskrivelse: *De lange linjer - Elev som teorilærer* s. 16
- Kildeliste (Portefølje 3) s. 18

- Opsummering af besvarelsen på de tre porteføljer: *Almen historie – Idéhistorie – De lange linjer* s. 19
- Kildeliste s. 20

Indledning

Baggrunden for følgende tre porteføljebesvarelser er det foranstående arbejde, jeg skal udføre i forbindelse med implementeringen af det nye Idéhistorie B fag på HTX-gymnasierne i Danmark.

Derfor har jeg valgt at udarbejde alle tre porteføljer ud fra et forløbsplanlæggende udgangspunkt og det i en pragmatisk og hverdagsorienteret forstand.

Besvarelserne i det følgende vil derfor koncentreres om planlægning af overordnede forløb, hvor den endnu mere præcise og specifikke detailplanlægning først vil finde sted senere, og det pga. den pressede tidsfaktor, som det nuværende arbejdsmiljø for gymnasieundervisere indebærer.

Portefølje 1 - *Almen historie*

Indgangsvinklen til denne besvarelse af portefølje 1 opgaven: *Almen historie* er overordnet undervisningspragmatisk i og med det primære fokus med dette opgavesvar er at producere et anvendeligt projektforsløb til det nyligt bekendtgjorte Idehistoriefag B¹ på HTX. Inden jeg formulerer denne projektbeskrivelse/opgaveformulering vil jeg kort i det følgende redegøre for de historieteoretiske overvejelser, der er blevet gjort i forbindelse med udfærdigelsen af undervisningsforsløbet.

Almenhistorisk projekt omhandlende temaet og epoken *Reformationen* formuleret fra flere historieteoretiske indgangsvinkler

Projektets indledende tanke er at tage udgangspunkt i en periode, som de fleste af vores elever allerede har gjort sig bekendte med.² På den måde bliver det foranstående projektarbejde i høj grad baseret på en faglig fællesdiskurs, om end den essentielle historietilgang, jf. Keith Jenkins³, udspringer af en lang række varierende diskurser.

Disse mere afvekslende diskurser vil dog alligevel i forløbet opstå ved, at eleverne på epistemologisk⁴ vis skal skabe personlige (gruppevise) historiekonstruktioner, da de henholdsvis vil blive udstykket forskellige tematikker/opgaver og baggrundsmæssigt medbringer divergerende disciplineringer.⁵

Hensigten med den intentionelt problematiserede historieskrivning er at lade de studerende erfare, at historieskrivning og forskning rent metodologisk og ideologisk er produceret for nogen.⁶ Sagt anderledes er et af dette projekts mål at åbne de studerendes øjne for, at historieskrivning er og forbliver en videnskab, på trods af de værdiladede, positionerende og ideologisk informerende historieskabere, når man blot indser, at receptionen af netop historieproduktionen er særdeles vigtig.

K. Jenkins' teser bør dog ikke i denne sammenhæng anskues som relativisme, men derimod som metodisk relativisme, i og med han fastholder at historieskrivningen, diskurser og forudindtagethed til trods, opretholdes via videnskabelige paradigmer udfoldet i validering.

¹ <https://uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/fag-og-laereplaner/laereplaner-2017/htx-laereplaner-2017> [Sidst besøgt 19.3.2018 kl. 18.11.].

² <https://www.emu.dk/sites/default/files/Historie%20-%20januar%202016.pdf> [Sidst besøgt 19.3.2018 kl. 12:40.].

³ Jenkins, K. (1991). *Re-thinking History*. London: Routledge, s. 6-7.

⁴ En af 3 problemstillinger K. Jenkins nævner i forbindelse med historiedefinitioner og historieforskning generelt – se: Jenkins, K. (1991). *Re-thinking History*. London: Routledge, s. 12-16.

⁵ Dette vil jeg understrege i projektbeskrivelsen.

⁶ Jenkins, K. (1991). *Re-thinking History*. London: Routledge, s. 16-24.

Netop denne historievidenskabsmæssige problemstilling om sandhedssøgen, vidensfremskridt og metodeudvikling, må derfor anses at være særdeles relevant, sætter man dette projekts tema under lup.⁷

Det teoretiske ståsted vil dog ikke kun tage udgangspunkt i ovenstående elementer, men også i mere klassiske historieværktøjer såsom det overordnede begreb kildekritik. De studerende vil nemlig i forbindelse med projektopstarten modtage to korte teoretiske oplæg, hvoraf det første består i beskrivelsen af Sebastian Olden-Jørgensens tre metodiske tilgange, nemlig:

- Sherlock Holmes-modellen: Vi ræsonnerer og anvender plausible udledninger – der foretages professionelle gæt,
- Gestapo-modellen: Kilderne 'forhøres',
- Personligt venskab: En gennem tid opbygget forståelse.⁸

Efterfølgende vil de studerende møde en kort akademisk fortælling om paradigmet klassisk kildekritik, hvor de vil blive introduceret for nedenstående fagbegreber:

- Primær/sekundær – førstehånds/andenhands⁹
- Vidneværdsættelse¹⁰
- Levn (direkte) / Beretninger (indirekte).¹¹

Teorien skal dog i dette projekt ikke kun være af lærerformidlet karakter, og det andet teorioplæg vil derfor være indskrevet i projektoplægget i matrixform. Oplægget vil tage udgangspunkt i S. Olden-Jørgensens definition af en kilde.¹²

I det følgende vil jeg med udgangspunkt i alle ovenstående indledende tanker og teorinedslag formulere en projektbeskrivelse/opgaveformulering med henblik på HTX-undervisning i Idehistorie B (2017).

Projektet vil i første ombæring være tænkt som et indledende forløb, og derfor ikke bære karakter af alle fagets tre facetter, men blot koncentrere sig om det almenhistoriske med en snert af teknologihistorie.

⁷ Her kunne der perspektiveres til en mere idehistorisk diskussion, hvor de selv samme metodologiske og ideologiske problemstillinger er i spil. Her menes der produktionen af nyheder i forbindelse med politisk ideologi og håndværk.

⁸ **Olden-Jørgensen**, Sebastian, *Til kilderne! – Introduktion til historisk kildekritik*, København: Gad, 2011, s. 43-44.

⁹ Ibid. s. 74-76.

¹⁰ Ibid. s. 67-70.

¹¹ Ibid. s. 70-73.

¹² Se punktet *Temaer* i opgaveformuleringen/projektbeskrivelsen.

Opgaveformulering/Projektbeskrivelse: Reformationen

I forbindelse med bl.a. den naturvidenskabelige gennembrudsperiode i Europa opstod især nye ideer og teknologier, som afstedkom overordentligt store samfundsmæssige omvæltninger. Netop disse udviklinger influerede på den vesteuropæiske magtelite, og da nye politiske vinde begyndte at blæse, blev verden aldrig den samme igen.

Det er med udgangspunkt i dette, at I skal undersøge og skrive historieberetninger om Reformationen.

Opgave

- Alle grupper skal tage udgangspunkt i et af nedenstående almenhistoriske temaer, og sætte dette i perspektiv til den historiske milepæl - Reformationen¹³
 - Endvidere skal hver gruppe indlede forløbet med at afholde et kort teoretisk oplæg omhandlende begrebet kildedefinition
- Hver gruppe skal i forlængelse af ovenstående undersøge, beskrive og afslutningsvis mundtligt/skriftligt præsentere selvstændige historieberetninger om nogle af de væsentlige samfundsmæssige forhold de almenhistoriske forhold karakteriserer (Redegør i forbindelse hermed for 2-3 teknologier, der er relevante for temaet).

Temaer (Alle temaer skal anskues i perioden fra ca. 1400 → ca. 1700)

- Boligforhold (Byernes vækst, arkitektur, handel, boligforhold - Individuel og samfundsmæssig indflydelse)
 - Teorioplæg – redegør for afsnittet: *Hvad er en kilde?*¹⁴
- Landbrug (Individuel og samfundsmæssig indflydelse)
 - Teorioplæg – redegør for afsnittet: *Ophavssituation*¹⁵
- Søfart (Individuel og samfundsmæssig betydning)
 - Teorioplæg – redegør for afsnittet: *Præcision*¹⁶
- Medicin/Helbredelse (Individuel og samfundsmæssig betydning)
 - Teorioplæg – redegør for afsnittet: *Genre*¹⁷
- Transport (Individuel og samfundsmæssig betydning)
 - Teorioplæg – redegør for afsnittet: *Tendens*¹⁸
- Kunst (Individuel, samfundsmæssig og filosofisk betydning)
 - Teorioplæg – redegør for afsnittet: *Kontekst og sammenligning*¹⁹
- Kommunikation (Individuel og samfundsmæssig betydning)
 - Teorioplæg – redegør for afsnittet: *Fortolkning og erkendelsesinteresse*.²⁰

¹³ Klassen fordeler temaerne i mellem sig. (Der kan tilføjes/fjernes temaer alt efter klassens størrelse, disse 7 er tiltænkt 4-mands grupper og rammer derfor den gennemsnitlige klassekvotient på 28 elever.)

¹⁴ Olden-Jørgensen, Sebastian, *Til kilderne! – Introduktion til historisk kildekritik*, København: Gad, 2011, s. 49-50.

¹⁵ Ibid. s. 50-51.

¹⁶ Ibid. s. 51-52.

¹⁷ Ibid. s. 52-54.

¹⁸ Ibid. s. 54-57.

¹⁹ Ibid. s. 57-58.

²⁰ Ibid. s. 58-65.

Idehistorie i HTX – Del A – Forår 2018

(Portefølje 1 - *Almen Historie* / Portefølje 2 - *Idéhistorie* / Portefølje 3 - *De lange linjer*)

Formalia

- I skal producere og uploade arbejdsplaner og mindmap vedrørende jeres tema, teknologier og præsentation i slutningen af 2. modul (Idegenerering – Hvad, Hvorfor, Hvordan?)
- I skal producere, uploade og præsentere en digital præsentation, omhandlende jeres selvvalgte tema og samfundsmæssige forhold, af maks. 15 minutters varighed
- I skal kontrollere de udleverede kilder og links, samt selv finde flere, og udvælge dem I vil arbejde videre med
 - I skal ved fremlæggelsen tydeliggøre og forklare jeres kildeliste.

Husk at bruge de værktøjer der er til jeres disposition: Jeres lærer (FKC), biblioteker/bibliotekarer, internettet samt udleveret materiale.

Faglige mål

- Analysere konkrete faglige problemstillinger under inddragelse af forskelligartet historisk materiale
- Diskutere aktuelle problemstillinger med udgangspunkt i fagets perspektiver, herunder reflektere over mennesket som historieskabt og historieskabende
- Demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Kernestof

- Idéhistoriske, teknologihistoriske og almenhistoriske udviklingslinjer fra oldtiden til i dag
- Samspillet mellem ideer, teknologier, samfund og videnskab, herunder teknologisk videnskab
- Forskellige karakteriseringer af anvendelsen af teknologi, ideer og historie.

Materialer

- **Olden-Jørgensen**, Sebastian, *Til kilderne! – Introduktion til historisk kildekritik*, København: Gad, 2011, s. 43-86.
- <http://danmarkshistorien.dk/temaer/reformationen-1536/>
- http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/martin-luther-og-reformationens-nye-verdensbillede/?no_cache=1
- http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/bogtrykkets-betydning-for-reformationens-indfoerelse-ca-1450-1536/?no_cache=1
- http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/grevens-fejde-1534-36/?no_cache=1
- De studerendes egne materialer.

Kildeliste (Portefølje 1 - *Almen Historie*)²¹

- *EMU Danmarks læringsportal – Undervisningsministeriet*
Historie – Fælles Mål, læseplan og vejledning
Læseplan for faget historie
 - <https://www.emu.dk/sites/default/files/Historie%20-%20januar%202016.pdf>.

- *Undervisningsministeriet*
Gymnasiale uddannelser
Fag og læreplaner
Læreplaner 2017
HTX – læreplaner 2017
 - <https://uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/fag-og-laereplaner/laereplaner-2017/htx-laereplaner-2017>

- **Jenkins, K.** (1991). *Re-thinking History*. London: Routledge, s. 6-32.

- **Olden-Jørgensen, Sebastian**, *Til kilderne! – Introduktion til historisk kildekritik*, København: Gad, 2011, s. 43-86.

- *danmarkshistoriendk – AARHUS UNIVERSITET*
 - <http://danmarkshistorien.dk/temaer/reformationen-1536/>

 - http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/martin-luther-og-reformationens-nye-verdensbillede/?no_cache=1

 - http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/bogtrykkets-betydning-for-reformationens-indfoerelse-ca-1450-1536/?no_cache=1

 - http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/grevens-fejde-1534-36/?no_cache=1

²¹ I den til eleverne udleverede projektbeskrivelse vil der blive angivet præcise sideangivelser til de enkelte kilder, for derved at leve op til fagets nye læreplan: Læreplan Idéhistorie B 2017, Bilag 62, jf. pkt. 2.4 Omfang.

Portefølje 2 – *Idéhistorie*

Den følgende besvarelse af portefølje 2 opgaven: *Teknologihistorie/Idéhistorie* vil kort og pragmatisk beskrive et både stilladserende og selvstændigt projektforsøg omhandlende "Dumme idéer" og de dertilhørende teknologier i faget *Idéhistorie B*. Sagt anderledes vil eleverne blive introduceret for fagfaglige teorier og værktøjer, de efterfølgende selvstændigt skal anvende til at undersøge, og efterfølgende præsentere, forskellige idéer og dertilhørende teknologier med. Her menes der udvalgte eksempler på "Dumme idéer", der på bestemte tidspunkter i historiens forløb, har fikseret sig som sande og senere er blevet afvist, eller som i samtiden er blevet afvist for sidenhen at blive videnskabeliggjorte.

Det primære fokus med dette opgavesvar er altså at producere et anvendeligt projektforsøg til det nyligt bekendtgjorte *Idehistoriefag B* på HTX. Inden jeg når så langt vil jeg dog lige forklare mit valg af emne for denne portefølje 2-opgavebesvarelse.

Én af de tekster i kompendiet²² som meget præcist formulerer og diskuterer disciplinen *Idéhistorie* er teksten *Hvad er intellektuel historie?* af den engelske *Idéhistoriker* Quentin Skinner. Han siger nemlig bl.a. at *intellektuel historie/idéhistorie* er:

*"... studiet af fortidens store religiøse og filosofiske systemer. Studiet af almindelige menneskers overbevisninger om himmel og jord, fortid og fremtid, metafysik og videnskab. Undersøgelsen af vore forfædres holdninger til ungdom og alderdom, krig og fred, kærlighed og had, stort og småt... Analysen af deres antagelser om sygdom og sundhed, godt og ondt, moral og politik, fødsel, samleje og død... alle eksempler på den intellektuelle histories mere overordnede emneområde: Studiet af fortidige tanker."*²³

Netop disse udsagn inspirerede mig og jeg syntes at få en vis klarhed over, hvad faget *Idéhistorie* indeholder og indebærer, og jeg kan nu derfor meget lettere formulere og planlægge undervisningsforløb.

Men inden jeg formulerer denne forløbsbeskrivelse, vil jeg dog kort i det følgende redegøre for de historieteoretiske overvejelser, der er blevet gjort i forbindelse med udfærdigelsen af projektformuleringen.

I forløbet vil eleverne blive sat til at arbejde med ANT-teorien og SCOT-teorien som eksempler på teknologihistoriske metoder, for derved bl.a. at leve op til følgende faglige mål:

- Analysere samspillet mellem ideer, teknologier, natur og samfund, herunder betydningen for den menneskelige eksistens
- Analysere konkrete faglige problemstillinger under inddragelse af forskelligartet historisk materiale

²² Bek-Thomsen, Jacob: *Idéhistorie i HTX*, del A.

²³ Skinner, Quentin: *Hvad er intellektuel historie?*, s. 2.

- Diskutere aktuelle problemstillinger med udgangspunkt i fagets perspektiver, herunder reflektere over mennesket som historieskabt og historieskabende
- Demonstrere viden om fagets identitet og metoder.²⁴

Ydermere vil eleverne også blive introduceret for konstruktivismen²⁵, både det erkendelsesteoretiske og ontologiske paradigme, for derved at forklare dem, at videnskab er historisk kulturelt betingede konstruktioner og derfor ikke absolutte formuleringer, og af den grund også ofringer af videnskabelig sandhed. Men da forløbet først og fremmest vil tage udgangspunkt i den idehistoriske dimension omhandlende de 'dumme idéer' vil jeg redegøre for mine indledende tanker i forhold til teorivalget i den sammenhæng.

Mit valg af netop ANT-²⁶ og SCOT-teori²⁷ bygger netop på den meget store grad af social konstruktion, semiotisk fortolkning, videnskabspolitisk stillingsstagen og netværksforbindelser, både menneskelige og ikkemenneskelige, som temaet "De dumme idéer" besidder, hvilket leder mig til inddragelsen af det førnævnte erkendelsesteoretiske paradigme.

Set i forhold til selve undervisningsforløbet og det efterfølgende selvstændige projektarbejde vil det indledningsvis være lærerstyret i forhold til den teoretiske anvendelse pga. følgende to forhold.

For det første fordi jeg anser, at en vis stilladsering i forhold elevernes anvendelse af ANT-teorien og SCOT-teorien er nødvendig, i og med jeg har en formodning om elevernes manglende viden i forhold til netop disse metoder, og til at de vil finde det overordentligt komplekst at opgive skellet mellem det naturgivne og det sociale. Med dette i mente forestiller jeg mig at forløbet bl.a. skal tjene til en opklaring for eleverne (og mig selv) af hvordan Idéhistorie B bl.a. kan gribes an, idet eleverne i forløbet præsenteres for flere fagfaglige metoder og værktøjer.

Forløbet vil derfor være ét af fagets første forløb, hvor et væsentligt formål vil være at bevidstgøre eleverne om opståen af en samtids opfattelse af viden og betingelserne for denne.

Samtidig er det også for at sætte fokus på, hvordan viden og teknologi er komplekse resultater af processer hvor mange elementer indgår i netværk, da viden og teknologier ofte opfattes som selvfølgelige naturlove af eleverne og teknologibrug stilles der ikke spørgsmålstejn ved.

Med ovenstående som fundament har jeg produceret den følgende opgaveformulering/projektbeskrivelse.

²⁴ <https://uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/fag-og-laereplaner/laereplaner-2017/htx-laereplaner-2017> [Sidst besøgt 25.4.2018, kl. 15:30].

²⁵ Albinus, Lars: *Studium Generale - en bog om varen og viden*.

²⁶ Olesen, Finn & Kroustrup, Jonas: "ANT – Beskrivelsen af heterogene aktørnetværk".

²⁷ Andersen, Søren B., m.fl.: *Menneskeskabt – Grundbog i Teknologihistorie*, Nyt Teknisk Forlag (2013).

Opgaveformulering/projektbeskrivelse: "De dumme idéer" og de dertilhørende teknologier

I forbindelse med eftervirkningerne *Oplysningstiden* opstod især nye ideer og teknologier, som afstedkom overordentligt store samfundsmæssige omvæltninger. Netop disse udviklinger influerede på den vesteuropæiske videnskabelige magtelite, og verden blev aldrig den samme igen. Det er med udgangspunkt i dette, at I skal undersøge og skrive historieberetninger om: "De dumme idéer".

Opgave

- Hver gruppe får tildelt et af nedenstående temaer²⁸, og skal sætte dette i perspektiv til det overordnede tema
- Hver gruppe skal i forlængelse af ovenstående undersøge, beskrive og afslutningsvis mundtligt/skriftligt præsentere selvstændige historieberetninger, der karakteriserer nogle af de væsentlige idéhistoriske og teknologihistoriske elementer det udstukne tema indeholder.

Temaer²⁹

- Frenologi (Sammenhængen mellem kraniets ydre form og menneskets sjæl)
- Det geocentriske/heliocentriske verdensbillede (Solsystemets centrum)
- Kosmologiens største fejltagelser
 - Den kosmologiske konstant (Einsteins biggest blunder)
 - Sort hul-teorien (Hawkings biggest blunder)
- The Great Binge
- Ernest Rutherford \leftrightarrow Niels Bohr (Atom-modellen)
- Teslas trådløse idéer
- Solformørkelse i 5 århundreder.

Formalia

- I skal producere og uploade arbejdsplaner og idégenerering vedrørende jeres tema og præsentation i slutningen af 2. modul (Idégenerering – Hvad, Hvorfor, Hvordan?)
- I skal producere, uploade og præsentere en digital præsentation, omhandlende jeres tildelte tema og dertilhørende teknologiske forhold, af maks. 15 minutters varighed
- I skal anvende de udleverede kilder og links, samt selv finde flere at arbejde videre med
 - I skal ved fremlæggelsen tydeliggøre og forklare jeres kildeliste.³⁰

Husk at bruge de værktøjer der er til jeres disposition: Jeres lærer (FKC), biblioteker/bibliotekarer, internettet samt udleveret materiale.

²⁸ Dette er planlagt mht. undervisningsdifferentiering, da nogle af temaerne er af større sværhedsgrad end andre.

²⁹ Der er planlagt 7 temaer for derved at kunne inddele i grupper af 4 elever, og på den vis leve op til den gennemsnitlige klassekvotient på 28 elever. Dette ændres selvfølgelig efter klassens størrelse og til dels faglige niveau.

³⁰ Inddrag her de almenhistoriske fagelementer: Primær/sekundær - Vidneværdsættelse - Levn og beretning i forbindelse med forklaringen – se: **Olden-Jørgensen**, Sebastian, *Til kilderne! – Introduktion til historisk kildekritik*, København: Gad, 2011, s. 67-76.

Idehistorie i HTX – Del A – Forår 2018

(Portefølje 1 - *Almen Historie* / Portefølje 2 - *Idéhistorie* / Portefølje 3 - *De lange linjer*)

Faglige mål

- Analysere samspillet mellem ideer, teknologier, natur og samfund, herunder betydningen for den menneskelige eksistens
- Analysere konkrete faglige problemstillinger under inddragelse af forskelligartet historisk materiale
- Diskutere aktuelle problemstillinger med udgangspunkt i fagets perspektiver, herunder reflektere over mennesket som historieskabt og historieskabende
- Demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Kernestof

- Idéhistoriske, teknologihistoriske og almenhistoriske udviklingslinjer fra oldtiden til i dag
- Natur, teknologi og produktion i historisk og nutidigt perspektiv
- Samspillet mellem ideer, teknologier, samfund og videnskab, herunder teknologisk videnskab
- Erkendelsesteoretiske, etiske, livsfilosofiske og kulturelle aspekter ved udvikling og brug af teknologi.

Materialer

- Se kildeliste
- Teorioplæg af F.K.K. Christensen
- De studerendes egne materialer.

Kildeliste (Portefølje 2 – Idéhistorie)³¹

- **Albinus**, Lars: *Studium Generale - en bog om varen og viden*, Klim (2012).
- **Andersen**, Søren B., m.fl.: *Menneskeskabt – Grundbog i Teknologihistorie*, Nyt Teknisk Forlag (2013).
- **Bodanis**, David: *E = mc² – En biografi om verdens mest berømte ligning*, Hasse & Søns Forlag as (2009).
- **Carlson**, W. Bernhard: *Tesla – Inventor of the electrical age*, Princeton University Press (2015).
- **Christianson**, John Robert: *Tycho Brahe – Renæssance på Hven*, Nyt Teknisk Forlag (2008).
- **Gyldenkerne**, Kjeld og **Darnell**, Per Barner: *Dansk Astronomi gennem firehundrede år*, Bind 1, Forlaget Rhodos (1990).
- **Gyldenkerne**, Kjeld og **Darnell**, Per Barner: *Dansk Astronomi gennem firehundrede år*, Bind 2, Forlaget Rhodos (1990).
- **Gyldenkerne**, Kjeld og **Darnell**, Per Barner: *Dansk Astronomi gennem firehundrede år*, Bind 3, Forlaget Rhodos (1990).
- **Hawking**, Stephen: *A Brief History of Time – From the Big Bang to Black Holes*, Bantam Books (1988).
- **Hawking**, Stephen & **Mlodinow**, Leonhard: *Hawkings uendelige univers*, Gads Forlag (2006).
- **Jacobsen**, Anja Skaar: *Carl Ottos forbryderhoveder. Frenologi og det intellektuelle miljø i København i første halvdel af 1800-tallet*, Bibliotek for læger (2004), 196. Årgang.
- **Jørgensen**, Bent Raymond m.fl.: *Fysikkens Filosofi – Fra Demokrit til Holger Bech Nielsen*, Informations Forlag (2016).
- **Kragh**, Helge: *Einsteins univers – en fysikers tanker om natur og erkendelse*, Aarhus Universitetsforlag (2008).
- *Kvant – Tidsskrift for Fysik og Astronomi*, December (2016), 27. årgang
 - **Kristensen**, Kjeld: *Solformørkelser i dansk litteratur*.
- *Kulturcenteret Assistens*
 - <http://assistens.dk/personer/carl-otto/>.
- *New Historian*
 - <http://www.newhistorian.com/great-binge-heroin-cocaine-opium-counter/7335/>.

³¹ I den til eleverne udleverede projektbeskrivelse vil der blive angivet præcise sideangivelser til de enkelte kilder, for derved at leve op til fagets nye læreplan: Læreplan Idéhistorie B 2017, Bilag 62, jf. pkt. 2.4 Omfang.

Idehistorie i HTX – Del A – Forår 2018

(Portefølje 1 - *Almen Historie* / Portefølje 2 - *Idéhistorie* / Portefølje 3 - *De lange linjer*)

- **Olden-Jørgensen**, Sebastian, *Til kilderne! – Introduktion til historisk kildekritik*, København: Gad (2011).
- **Olesen**, Finn & **Kroustrup**, Jonas: "ANT – Beskrivelsen af heterogene aktørnetværk" i **Bruun Jensen**, **Lauritsen** og **Olesen**: *Introduktion til STS*, Hans Reitzels Forlag (2007).
- **Pedersen**, Olaf & **Kragh**, Helge: *Fra kaos til kosmos – Verdensbilledets historie gennem 3000 år*, Gyldendal (2000).
- **Robinson**, Andrew: *Einstein – A hundred years of relativity*: Metro Books New York (2005).
- **Skinner**, Quentin: *Hvad er intellektuel historie?* i *Semikolon* (2005).
- *Undervisningsministeriet*
Gymnasiale uddannelser
Fag og læreplaner
Læreplaner 2017
HTX – læreplaner 2017
 - <https://uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/fag-og-laereplaner/laereplaner-2017/htx-laereplaner-2017>.
- *Videnskab.dk*
 - <https://videnskab.dk/teknologi/nu-bliver-elektriciteten-tradlos>.
 - https://www.ted.com/talks/eric_giler_demos_wireless_electricity.
 - <https://www.electricityforum.com/wireless-electricity>.

Portefølje 3 - De lange linjer

Besvarelsen af portefølje 3: *De lange linjer* vil tage udgangspunkt i flere teoretiske elementer i forbindelse med den videnskabelige opfattelse af både historiens længde og forskning. Besvarelsen vil dog ikke være af overvejende akademiseret teoretisk art, men i højere grad koncentrere sig om at producere et pragmatisk og didaktisk undervisningsforløb, der kan hjælpe eleverne med at forstå og anvende teorier/metoder/værktøjer i idéhistoriefaget og mere præcist inden for feltet: De lange linjer, og derved blive endnu bedre til at studere generelt.

Det primære fokus med dette skriv er alligevel af teoretisk karakter, da det hovedsagligt koncentrerer sig om at producere et både teoretisk og spændende, og derfor anvendeligt, projektforsløb til det nyligt bekendtgjorte Idehistoriefag B på HTX. Sagt anderledes, det er i høj grad en pragmatisk besvarelse, der gerne skal kunne anvendes når de første Idéhistorie B timer/moduler løber af stablen i sensommeren og efteråret 2018.

Men inden jeg når så langt, vil jeg gerne uddybe mit valg af emne for denne portefølje 3-opgavebesvarelse.

Først og fremmest er grundpræmissen for dette undervisningsforløb, at gymnasieeleverne skal bevæge sig nærmere betegnelsen studerende på et akademisk niveau. Mine indledende tanker tager derfor afsæt i to elementer: Læreplanens formål og de teoretiske værktøjer/metoder i forbindelse med de lange linjers historieforskning.

På trods af de to forskellige paradigmer, kredser mine tanker om begge elementer samtidig, og det gør de på følgende vis.

Ved at lade eleverne foretage undersøgelser og producere samt fremlægge præsentationer af lærerbestemte teorier vil eleverne bedre kunne undersøge idéer, teknologier/genstande og begivenheder og derved opnå kundskaber, som vil give dem udvidede kompetencer til at stille spørgsmål til fortiden, så de kan forstå og navigere i deres globale nutid og fremtid. På den vis lever de i høj grad op til en stor del af det bekendtgørelsesmæssige formål for Idéhistorie B³², og de gør det ved at behandle teoretisk materiale.

Bagtanken med udviklingen af dette korte men teoretisk funderede undervisningsforløb tager dog også afsæt i en mere pragmatisk orienteret tankegang, nemlig ud fra flere forskellige undervisningserfaringer jeg har opnået de sidste 8 år på HTX Roskilde.³³ I den mere hverdagsnære optik producerer jeg dette forløb for delvist at gøre op med to dagligdags problemstillinger som mange elever og jeg definerer værende den stereotype teoriundervisning, der i udbredt grad og til stadighed har sin gang på vores HTX.

³² Se Læreplan Idéhistorie B 2017, Bilag 62, pkt. 1.2 Formål: <https://uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/fag-og-laereplaner/laereplaner-2017/htx-laereplaner-2017> [Sidst besøgt 18.5.2018 kl. 12.49].

³³ Det skal selvfølgelig i denne sammenhæng tilføjes, at mit erfaringsgrundlag kunne være mere relevant havde jeg arbejdet på andre HTXgymnasier, da demografiske diversitet ikke er til stede.

De to problemstillinger ved den almindelige teoriundervisning er i denne sammenhæng jf. mange elevers udsagn, bl.a. givet ved både skriftlige og mundtlige evalueringer, henholdsvis kedelig og uinspirerende samt mere for lærerens skyld end elevens.

Uinspirerende ensformighed opstår fordi teorien i mange tilfælde bliver introduceret i form af gammeldags dosering, hvor flere gymnasieundervisere træder op på en fagfaglig piedestal og hælder ud af deres enorme viden. En tilgang der i mange tilfælde ikke skaber rum for selvstændig fordybelse og indsigt.

Den anden problemstilling består i erfaringen om, at denne type af teoriundervisning i mange tilfælde fungerer som sikkerhedsnet for undervisere, forstået på den vis, at når undervisere har gennemgået teorien, så har eleven lært den³⁴, hvilket er langt fra sandt.

Netop disse problemstillinger vil jeg forsøgsvis afvæbne ved at inddrage eleverne i den ellers til tider ensartede teoriundervisning. Indledningsvis vil jeg tage udgangspunkt i en differentieringstilgang, så alle elever får positiv oplevelse i forhold til teoriundervisning. Simpelt fortalt er forløbets fundament, at eleverne skal undervise hinanden, med kyndig og stilladseret vejledning fra underviseren. På den vis vil eleverne opleve en nødvendighed om at udvikle en positiv arbejdsmoral og endvidere tage selvstændigt ejerskab og medansvar for indlæringen af den til tider teoritunge del af undervisningen.³⁵

Med ovenstående som fundament har jeg produceret den følgende opgaveformulering/projektbeskrivelse.

³⁴ Det skal her tilføjes, at der uden tvivl også er elever, der bifalder denne type af teoriundervisning.

³⁵ Jeg har positiv erfaring med denne elevengagerende tilgang i de nu tidligere HTX-fag *Idéhistorie B* og *Teknologihistorie B*, i forhold til teoretiske temaer såsom politisk ideologi, sociologi, etikteori, kunstteori, internalisme, eksternalisme og kontekstualisme.

Opgaveformulering/projektbeskrivelse: *De lange linjer - Elev som teorilærer*

Under jeres treårige gymnasieforløb vil I gennemgå en rivende udvikling både menneskeligt og fagligt. I vil i mange gymnasiefaglige situationer stå over for store, men spændende udfordringer, der i alle tilfælde er planlagt med henblik på at videreudvikle jeres faglige, almene og studierelaterede dannelse.

I dette tilfælde er udfordringen, at I skal undervise jeres klassekollegaer i teoretiske metoder, modeller og værktøjer, der alle koncentrerer sig om det fagfaglige historiebegreb *De lange linjer*.

Opgave³⁶

- Afhold et kort undervisningsoplæg omhandlende det udpegede teoretiske materiale.
- Redegør i forbindelse hermed for minimum en teknologi, en begivenhed, der er relevante for temaet.

Teoritemaer³⁷

- Gruppe 1: Temporalt niveau³⁸
- Gruppe 2: Positionelt niveau³⁹
- Gruppe 3: Hierarkisk niveau⁴⁰
- Gruppe 4: Deep History⁴¹
- Gruppe 5: Big History
- Gruppe 6: Longue Durée⁴²
- Gruppe 7: Epokal historie.⁴³

Formalia

- I skal producere og uploade arbejdsplaner og idégenerering vedrørende jeres tema og præsentation i slutningen af 2. modul (Idégenerering – Hvad, Hvorfor, Hvordan?)
- I skal producere, uploade og præsentere undervisning, omhandlende jeres tildelte tema
- I skal anvende de udleverede kilder og links, samt selv finde flere at arbejde videre med
 - I skal ved fremlæggelsen tydeliggøre og forklare jeres kildeliste.

Husk at bruge de værktøjer der er til jeres disposition: Jeres lærer (FKC), biblioteker/bibliotekarere, internettet samt udleveret materiale.

³⁶ Dette er planlagt mht. undervisningsdifferentiering, da nogle af temaerne er af større sværhedsgrad end andre.

³⁷ Der er planlagt 7 temaer for derved at kunne inddele i grupper af 4 elever, og på den vis leve op til den gennemsnitlige klassekvotient på 28 elever. Dette ændres selvfølgelig efter klassens størrelse og til dels faglige niveau.

³⁸ **Koselleck**, Reinhart: "Sprogændring og begivenhedshistorie" – *Den Jyske Historiker*, nr. 50, 1990 / **Koselleck**, Reinhart: "Historik og hermeneutik" - *Begreber, tid og erfaring*, 2007.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ **Shyrock**, A and **Smail**, D.L.: *Deep history: the architecture of past and present*. Berkeley: University of California Press, 2011, s. 3-20 og s. 21-52.

⁴² **Braudel**, F. (1958/1960). History and the Social Sciences: The Long Duration. *Political Research, Organization and Design*, 3(6), 3-13.

⁴³ **Diamond**, Jared: *Guns, Germs and Steel*, Webserie, YouTube.

Idehistorie i HTX – Del A – Forår 2018

(Portefølje 1 - *Almen Historie* / Portefølje 2 - *Idéhistorie* / Portefølje 3 - *De lange linjer*)

Faglige mål

- Demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Kernestof

- Samspillet mellem ideer, teknologier, samfund og videnskab, herunder teknologisk videnskab
- Forskellige karakteriseringer af anvendelse af teknologi, idéer og historie.

Materialer

- Se kildeliste
- Teorioplæg af klassens elever
- De studerendes egne materialer.

Kildeliste (Portefølje 3 - *De lange linjer*)⁴⁴

- **Braudel**, F. (1958/1960). *History and the Social Sciences: The Long Duration*. *Political Research, Organization and Design*, 3(6), 3-13.
- **Diamond**, Jared: *Guns, Germs and Steel*, Webserie, YouTube.
- **Koselleck**, Reinhart: "Sprogændring og begivenhedshistorie" – *Den Jyske Historiker*, nr. 50, 1990.
- **Koselleck**, Reinhart: "Historik og hermeneutik" - *Begreber, tid og erfaring*, 2007.
- **Shyrock**, A and **Smail**, D.L.: *Deep history: the architecture of past and present*. Berkeley: University of California Press, 2011, s. 3-20 og s. 21-52.
- *Undervisningsministeriet*
Gymnasiale uddannelser
Fag og læreplaner
Læreplaner 2017
HTX – læreplaner 2017
- <https://uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/fag-og-laereplaner/laereplaner-2017/htx-laereplaner-2017>.

⁴⁴ I den til eleverne udleverede projektbeskrivelse vil der blive angivet præcise sideangivelser til de enkelte kilder, for derved at leve op til fagets nye læreplan: Læreplan Idéhistorie B 2017, Bilag 62, jf. pkt. 2.4 Omfang.

Opsummering af besvarelsen på de tre porteføljer: *Almen historie – Idéhistorie – De lange linjer*

Sammenfatningsvis er denne samlede besvarelse i allerhøjeste grad praktisk funderet og opnår derved et særdeles vigtigt delmål for den specifikke efteruddannelse gymnasieundervisere gennemgår med kurset Idehistorie i HTX – Del A, nemlig at forberede os selv til at kunne undervise i et nyt og uprøvet gymnasiefag.

Dog bærer besvarelsen også teoretisk særdeles vigtige elementer i og med berettigelsen som gymnasiefag kræver den solide og validerende teoretiske tilgang, der tager afsæt i videnskabelig teori. Teorien er dog i høj grad tænkt ind i denne besvarelse med den praktiske undervisning for øje. Jeg henviser her til den indledende progression, som kursisterne på dette enkeltfag opnår ved at grundlægge forståelsen, sammensætningen, udviklingen og udførelsen af det foranstående Idehistorie B-fag på HTX, i form af historieteoretiske overvejelser og udfærdigelser af undervisningsforløb.

Besvarelsen lader dog stadig en del at ønske, eksempelvis de fagteoretiske, filosofiske og teknologiske uddybende historiefaglige elementer. Men grundet uddannelsens sammensætning og opgaveformuleringens formelle begrænsning er disse elementer ikke at finde i denne samlede besvarelse, men vil dukke op i den praktiserede undervisning.

Kildeliste

- **Albinus**, Lars: *Studium Generale - en bog om varen og viden*, Klim (2012).
- **Andersen**, Søren B., m.fl.: *Menneskeskabt – Grundbog i Teknologihistorie*, Nyt Teknisk Forlag (2013).
- **Bodanis**, David: *E = mc² – En biografi om verdens mest berømte ligning*, Hasse & Søns Forlag as (2009).
- **Braudel**, F. (1958/1960). *History and the Social Sciences: The Long Duration*. *Political Research, Organization and Design*, 3(6), 3-13.
- **Carlson**, W. Bernhard: *Tesla – Inventor of the electrical age*, Princeton University Press (2015).
- **Christianson**, John Robert: *Tycho Brahe – Renæssance på Hven*, Nyt Teknisk Forlag (2008).
- *danmarkshistoriendk – AARHUS UNIVERSITET*
 - <http://danmarkshistorien.dk/temaer/reformationen-1536/>
 - http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/martin-luther-og-reformationens-nye-verdensbillede/?no_cache=1
 - http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/bogtrykkets-betydning-for-reformationens-indfoerelse-ca-1450-1536/?no_cache=1
 - http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/grevens-fejde-1534-36/?no_cache=1
- **Diamond**, Jared: *Guns, Germs and Steel*, Webserie, YouTube.
- *EMU Danmarks læringsportal – Undervisningsministeriet*
Historie – Fælles Mål, læseplan og vejledning
Læseplan for faget historie
 - <https://www.emu.dk/sites/default/files/Historie%20-%20januar%202016.pdf>.
- **Gyldenkerne**, Kjeld og **Darnell**, Per Barner: *Dansk Astronomi gennem firehundrede år*, Bind 1, Forlaget Rhodos (1990).
- **Gyldenkerne**, Kjeld og **Darnell**, Per Barner: *Dansk Astronomi gennem firehundrede år*, Bind 2, Forlaget Rhodos (1990).
- **Gyldenkerne**, Kjeld og **Darnell**, Per Barner: *Dansk Astronomi gennem firehundrede år*, Bind 3, Forlaget Rhodos (1990).
- **Hawking**, Stephen: *A Brief History of Time – From the Big Bang to Black Holes*, Bantam Books (1988).
- **Hawking**, Stephen & **Mlodinow**, Leonhard: *Hawkings uendelige univers*, Gads Forlag (2006).

Idehistorie i HTX – Del A – Forår 2018

(Portefølje 1 - *Almen Historie* / Portefølje 2 - *Idéhistorie* / Portefølje 3 - *De lange linjer*)

- **Jacobsen**, Anja Skaar: *Carl Ottos forbryderhoveder. Frenologi og det intellektuelle miljø i København i første halvdel af 1800-tallet*, Bibliotek for læger (2004), 196. Årgang.
- **Jenkins**, K. (1991). *Re-thinking History*. London: Routledge, s. 6-32.
- **Jørgensen**, Bent Raymond m.fl.: *Fysikkens Filosofi – Fra Demokrit til Holger Bech Nielsen*, Informations Forlag (2016).
- **Koselleck**, Reinhart: "Sprogændring og begivenhedshistorie" – *Den Jyske Historiker*, nr. 50, 1990.
- **Koselleck**, Reinhart: "Historik og hermeneutik" - *Begreber, tid og erfaring*, 2007.
- **Kragh**, Helge: *Einsteins univers – en fysikers tanker om natur og erkendelse*, Aarhus Universitetsforlag (2008).
- *Kvant – Tidsskrift for Fysik og Astronomi*, December (2016), 27. årgang
 - **Kristensen**, Kjeld: *Solformørkelser i dansk litteratur*.
- *Kulturcenteret Assistens*
 - <http://assistens.dk/personer/carl-otto/>.
- *New Historian*
 - <http://www.newhistorian.com/great-binge-heroin-cocaine-opium-counter/7335/>.
- **Olden-Jørgensen**, Sebastian, *Til kilderne! – Introduktion til historisk kildekritik*, København: Gad (2011).
- **Olesen**, Finn & Kroustrup, Jonas: "ANT – Beskrivelsen af heterogene aktørnetværk" i **Bruun Jensen, Lauritsen og Olesen**: *Introduktion til STS*, Hans Reitzels Forlag (2007).
- **Pedersen**, Olaf & **Kragh**, Helge: *Fra kaos til kosmos – Verdensbilledets historie gennem 3000 år*, Gyldendal (2000).
- **Robinson**, Andrew: *Einstein – A hundred years of relativity*: Metro Books New York (2005).
- **Shyrock**, A and **Smail**, D.L.: *Deep history: the architecture of past and present*. Berkeley: University of California Press, 2011, s. 3-20 og s. 21-52.
- **Skinner**, Quentin: *Ho vad er intellektuel historie? i Semikolon* (2005).
- *Undervisningsministeriet*
Gymnasiale uddannelser
Fag og læreplaner
Læreplaner 2017
HTX – læreplaner 2017
 - <https://uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/fag-og-laereplaner/laereplaner-2017/htx-laereplaner-2017>.

Idehistorie i HTX – Del A – Forår 2018

(Portefølje 1 - *Almen Historie* / Portefølje 2 - *Idéhistorie* / Portefølje 3 - *De lange linjer*)

- *Videnskab.dk*
 - <https://videnskab.dk/teknologi/nu-bliver-elektriciteten-tradlos>.
 - https://www.ted.com/talks/eric_giler_demos_wireless_electricity.
 - <https://www.electricityforum.com/wireless-electricity>.